

Anketiranje kao tehnika prikupljanja podataka u društvenim istraživanjima

Šta je anketiranje?

- Prikupljanje podataka od ljudi putem ispitivanja

Koji podaci se mogu prikupljati anketom

- Socio-demografska obeležja – pol, starost, nivo obrazovanja, nacionalna pripadnost, verska pripadnost, bračni status, materijalni položaj....
- Podaci o ponašanju –prošlom, sadašnjem, budućem
- Podaci o stavovima, mišljenjima

Osnovni instrumenti u anketiranju

- **Upitnik** – instrument sastavljen od pitanja koja se ispitaniku prezentuju odštampana na papiru
- **Intervju** – instrument koji se zasniva na usmenoj komunikaciji između intervjueru i intervjuisanog

Prednosti upitnika u odnosu na intervju

- Ekonomičan
  - Ispituje se veći broj ljudi istovremeno
  - Potrebna je manja priprema, a i veština ispitivača u primeni upitnika
- Obezbeđena je veća jednoobraznost ispitivanja što rezultate čini pouzdanijim
- Ispitanici su više uvereni da je ispitivanje anonimno – značajno za društveno osjetljiva pitanja
- Ispitanik može duže i na miru da razmišlja

Prednosti intervjeta u odnosu na upitnik

- Intervju se može primeniti na nepismenu ili nedovoljno pismenu populaciju
- Fleksibilnost –intervjuer može promeniti formulaciju pitanja ukoliko intervjuisani ne razume pitanje
- Moguće posmatranje reakcije intervjuisanog (zbunjenost, oklevanje, dugo čutanje...) kao validacija njegovih odgovora
- Pogodniji je za emotivno obojena pitanja- atmosfera intervjeta podstiče intervjuisanog da se „otvori“; pogodan za dobijanje podataka o dubinskim slojevima ličnosti, „osetljivim temama“; rezultati zavise i od toga ko vodi razgovor
- Dobijaju se potpuniji i opširniji odgovori na otvorena pitanja

Vrste intervjeta u odnosu na strukturiranost pitanja

- Strukturisani (standardizovani) –sva pitanja su unapred pripremljena, intervjueru nije dozvoljeno da menja formulacije pitanja, ali postoje spremljene alternative =upitnik
- Polustrukturisani (polustandardizovani)– pripremljena je većina pitanja, ali je dozvoljeno da se promeni formulacija kad je očigledno da ispitanik nije razumeo pitanje; dozvoljeno je i postavljanje pitanja izvan pripremljenih koja pomažu da se bolje razume ili proveri odgovor na pitanje koje je unapred pripremljeno
- Nestrukturisani (nestandardizovani) – predviđene su samo **teme za razgovor** i **osnovna pitanja** dok se ostala pitanja formulišu tokom razgovora – **dubinski, fokus-grupni** intervju

Instrumenti anketiranja u odnosu na opšti pristup u istraživanju

Kvantitativni pristup

- Upitnik
- Standardizovani intervju
  - Sastoje se od strukturisanih pitanja uglavnom sa unapred ponuđenim odgovorima

Kvalitativni pristup

- Nestandardizovani (dubinski) intervju
- Fokus-grupni intervju

Razlike između strukturisanog i dubinskog intervjeta

Strukturisani intervju

- Dovoljno **velik uzorak** da obezbedi reprezentativnost (od 500 pa naviše); slučajan uzorak
- Statistički opis pojave – merenje, ispitivanje povezanosti i uzročno-posledičnih odnosa između pojava
- Pitanja su standardizovana sa ponuđenim odgovorima

Dubinski intervju

- Mali uzorci, često namerni; tipični; može se koristi snow ball uzorak
- Slojeviti opis pojave u kvalitativnom smislu
- Upitnik sadrži samo teme za razgovor

Vrste intervjeta u odnosu na način ostvarenja kontakta sa intervjuisanim

- Licem u lice – standardizovani, dubinski, fokus-grupni
- Telefonski intervju - standardizovani
  - Omogućava brzo ispitivanje na široj teritoriji
  - Ispitivanje je centralizovano pa su troškovi niži
  - Ne preporučuje se za složenija pitanja npr. koja traže rangiranje i veći broj ponuđenih odgovora kao ni za ispitivanja koja treba duže da traju
  - Više se koristi u istraživanjima sa krajnje praktičnim ciljevima; često se koriste u markentiškim istraživanjima npr. koji se proizvodi kupuju, kakvo je mišljenje o pojedinim vrstama i markama proizvoda i sl.

Vrste intervjeta u odnosu na broj učesnika

- Individualni – standardizovani, dubinski
- Grupni – dubinski, fokus-grupni

Kada koristimo dubinski intervju

- Kada nam je cilj da dobijemo celovito razumevanje i dublji uvid u predmet istraživanja – da ga temeljno ispitamo i detaljno opišemo
- Kada želimo da dobijemo početne podatke o nekoj pojavi (o kojoj nemamo dovoljno saznanja) kako bismo kasnije nastavili istraživanje drugim tehnikama koje uključuju merenje

Kako formulišemo pitanja za dubinski intervju?

- Na osnovu predmeta istraživanja ustanovljavaju se celine na osnovu kojih se postavlja osnova – teme za razvijanje razgovora
- te celine se dalje razlažu na potceline tj. podteme – osnova za formulisanje pitanja

Primer formulacije pitanja za dubinski intervju

Predmet istraživanja dečje urbano iskustvo
dimenzije

- **Stepen institucionalizacije slobodnog vremena dece – zastupljenost i značenje organizovanih vanškolskih aktivnosti i organizovanih sadržaja dokolice i namenskih prostora igre u slobodnom vremenu dece**
- **Prostorna autonomija - dečje samostalno korišćenje javnih prostora (igra napolju bez nadzora) i samostalno kretanje, prostorne granice samostalnog kretanja**
Prostorna autonomija dece povezuje se sa percepcijom rizika i opasnosti, odnosno procenom bezbednosti susedstva

pitanja

- Šta mislite o vanškolskim aktivnostima? Da li se vaše dete bavi nekom vanškolskom aktivnošću? Kojom ? Kako birate aktivnosti Šta mislite o komercijalnim igraonicama i da li ih vaše dete koristi?
- Šta mislite da li je vaše susedstvo bezbedno za decu ? Kakav je vaš stav o samostalnom korišćenju javnog gradskog prevoza/taksi prevoza? Kpo vašem mišljenu koji prevoz je bezbedniji? Koliko daleko od kuće puštate dete samo? Do koliko sati uveče dozvoljavate detetu da ostane napolju? Od čega zavisi koliko daleko puštate dete da ide samo?

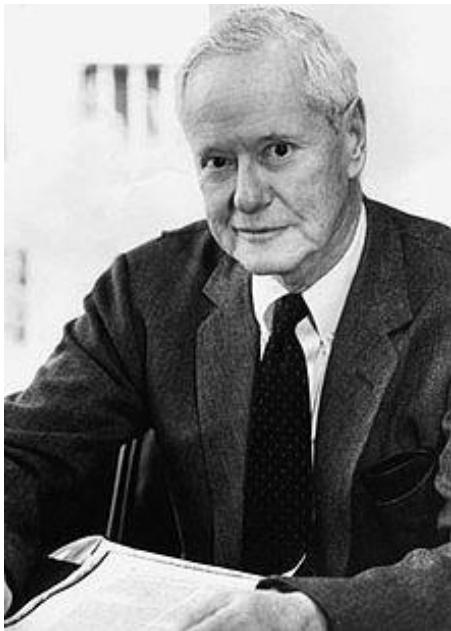
Tipična pitanja za dubinski intervju

- Šta vi mislite...?
- Kako biste opisali... ?
- od čega zavisi...?
- kako se to desilo?...

Analiza podataka dobijenih putem dubinskog intervjua

- Iščitavanje transkripata i zapažanja ispitača, pregledanje snimljenog materijala- uočavanje i izdvajanje karakterističnih shvatanja, pogleda, obrazaca u odnosu na predmet istraživanja
- Uočiti da li postoje sličnosti i razlike među pojedinim tipovima ispitanika (žena i muškaraca, starijih i mlađih, bolje i lošije obrazovanim...)
- Teži se logičkom uopštavanju zasnovanom na konkretnom predmetnom sadržaju sudova ispitanika
- Nekad se primenjuju merni metodi; celokupan materijal razvrstava se u odnosu na učestalost pojavljivanja određenih kategorija. Mogu se meriti razlike koje se javljaju među pojedinim grupama...

Fokus grupni intervju

Robert Merton
1910-2003

- tehnika prikupljanja podataka koja se zasniva na kvalitativnom pristupu i koja podrazumeva da se grupna interakcija koristi da bi se prikupili podaci i stekli uvidi o predmetu istraživanja koji bi bili teško dostupni bez te interakcije
- podaci dobijeni primenom ove tehnike rezultat su verbalnih iskaza učesnika i brižljivog posmatranja njihovih neverbalnih reakcija ispoljenih tokom diskusije
- Veličina grupe 6-12 ljudi
- Diskusiju vodi moderator; njegov zadatak je da postavlja pitanja, usmerava diskusiju, trudi se da svi učesnici iznose svoje stavove, posmatra
- Moderator se služi vodičem za diskusiju precizno uoblieni m u skladu sa ciljevima istraživanjima
- U grupnom intervjuu intevjuer postavlja pitanja učesnicima a oni redom daju svoj odgovor, u fokus-grupnom intervjuu moderator stavlja pitanja na grupnu diskusiju
- Intervju traje od 1,5-2,5 sata u zavisnosti od kompleksnosti pitanja i karakteristika učesnika
- Ceo tok diskusije se snima, a neposredno nakon diskusije skida se transkript diskusije sa audio - zapisa

Fokus-grupni intervju sa decom

- Deca lako prihvataju pravila diskusije, najčešće su spontani i iskreni u iznošenju svojih stavova
- Obično se uzrast od 6 godina pominje kao donja granica za učestvovanje u intervjuu (zbog razvijenosti verbalnog izražavanja)
- Generalno što su deca mlađa njihovo učešće u diskusiji je spontanije i njihovi odgovori su iskreniji
- Fokus-grupno intervjuisanje dece zahteva nešto drugačije principe i organizaciju ispitivanje u odnosu na intervjuisanje odraslih

Specifičnosti fokus-grupnog intervjuisanja dece

- Veličina grupe - manje u odnosu na grupe odraslih – 5 do 6 ispitanika je optimalna veličina grupe; kod intervjuisanja dece do osam godina optimalna veličina grupe je četvoro do petoro dece
- Trajanje intervjeta-40 minuta podeljeno u dve sesije od 20 minuta
- Moderator treba da ima znatno veću sposobnost da stimuliše dečje učešće, spremnost na iznenadne situacije; potrebno je da ima talena da decu motiviše da govore, da bude poverljiva, poštovana, tolerantna osoba sa smisлом za humor.
- Potrebno je voditi računa da grupe budu na istom nivou mentalnog razvoja
- Potrebno je voditi računa o prostoru održavanja intervjeta – školske/predškolse prostorije/manje formalni ambijent
- Preporuke za povećavanje uspešnosti intervjeta: sedenje na podu sa decom, oslovljavanje moderatora ličnim imenom, izražavanje terminima koje koriste deca

Pitanja u fokus-grupnim inetrvjuima sa decom

- Pitanja je potrebno formulisati na jednostavan, jasan i deci razumljiv način
- Moderator mora proveriti dečje razumevanje pojmoveva i pitanja koja se pokreću diskusijom
- Kao i odraslima i deci je potrebno objasniti ciljeve diskusije i pravila diskutovanja kao i način vrednovanja njihovih odgovora – da nema ocenjivanja, da ne postoji tačni i netačni odgovori već je važno da oni iskreno iznesu svoje mišljenje, iskustva, emocija, reakcija i da se ne povodi za iskazima drugih

Problemi intervjujsanja dece

- ograničene sposobnosti saznajnog razumevanja i jezičkog razumevanja; nemotivisanost; nemogućnost da se duže održi pažnja; daju poželjne odgovore; tendencija da se *zalepe* na jednu ideju
- Načini prevazilaženja: nestrukturisani intervju pogodniji; prirodnija situacija u kojoj se izvodi istraživanje; fotografije